

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΜΕΑ ΧΟΙΡΕΙΟΥ

ΚΡΕΑΤΟΣ

**(με βάση προτάσεις & συμπεράσματα των
περιφερειακών μελετών της νέας ΚΑΠ)**

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2007

Εισαγωγή	2
1. Στοιχεία παραγωγής και αγοράς.....	3
1.1. Παγκόσμια στοιχεία αγοράς	3
1.2. Ευρωπαϊκά στοιχεία αγοράς.....	5
1.3 Εγχώρια στοιχεία αγοράς.....	8
1.3.1 Ζωικό κεφάλαιο-εκμεταλλεύσεις	9
1.3.2. Εξέλιξη των εισαγωγών – εξαγωγών & κυριότερες χώρες προέλευσης.....	10
1.3.3. Εγχώρια κατανάλωση	11
2. Συνδρομή της Ε.Ε στην παραγωγή χοίρειου κρέατος – Κ.Ο.Α. χοίρειου κρέατος.....	13
3. Προβλήματα του τομέα χοίρειου κρέατος στην Ελλάδα	15
4. Προοπτικές του τομέα χοίρειου κρέατος στην Ελλάδα	16
4.1. Βιολογική χοιροτροφία	17
5. Στρατηγική για την ανάπτυξη του τομέα χοίρειου κρέατος.....	19
5.1. Προτεινόμενες παρεμβάσεις.....	20
5.2. Ειδικά μέτρα για την ανάπτυξη της χοιροτροφίας.....	23
5.3. Μέτρα για την προώθηση της βιολογικής κτηνοτροφίας	24
5.4. Παρεμβάσεις αναφορικά με τις ζωοτροφές.....	25

Εισαγωγή

Οι Κινέζοι θεωρούνται οι πρώτοι που εξημέρωσαν το γουρούνι και είναι πρόγονοι όλων των χοιροτρόφων. Το 2005 η παγκόσμια παραγωγή χοιρείου κρέατος ήταν της τάξεως των 90.000 χιλιάδων τόνων, ενώ των πουλερικών 61.000 χιλιάδων τόνων, και του βοείου 53.000 χιλιάδων τόνων. Παρόλα αυτά είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι το 1/3 περίπου του παγκόσμιου πληθυσμού, δεν καταναλώνει χοιρινό κρέας, για θρησκευτικούς λόγους. Υπάρχει πλήθος αναφορών και ερμηνειών για τις ρίζες αυτών των δοξασιών. Ειδικότερα, ο ανθρωπολόγος M. Harris, υποστηρίζει ότι η βιβλική εντολή απαγόρευσης της κατανάλωσης χοιρινού κρέατος, στηρίζεται στις τοπικές συνθήκες της κτηνοτροφίας. Οι νομάδες μιας περιοχής με ζεστό και ξηρό περιβάλλον, διατηρούν ευκολότερα κοπάδια με πρόβατα και γελάδια, μετακινούμενοι στα βοσκοτόπια. Τα γουρούνια δεν μετακινούνται με την ίδια ευκολία και δεν αξιοποιούν, όπως τα μηρυκαστικά, τη χλόη. Εξάλλου, στις ίδιες περιοχές, ο χοίρος ανταγωνίζεται ευθέως τον άνθρωπο, δεδομένων των περιορισμένων ποσοτήτων τροφής όπως ξηροί καρποί, φρούτα, ρίζες και, προπαντός, δημητριακά. Τα γουρούνια είναι καλή επένδυση μόνο για κτηνοτρόφους που εξασφαλίζουν αφθονία δημητριακών και νερού.

Είναι γεγονός ότι το γουρούνι σαν παραγωγική μονάδα, όπου το επιτρέπουν οι συνθήκες, έχει να επιδείξει εκπληκτικές επιδόσεις. Μια χοιρομητέρα, ζωντανού βάρους 150-200 κιλά, έχει την ικανότητα να εξασφαλίσει, μέσω των παραγώγων της παχυνόμενων χοίρων, μια ποσότητα δύο και πλέον τόνων ζωντανού βάρους, ανά έτος, πολλαπλασιάζοντας το βάρος της πάνω από δέκα φορές. Σαν εκτρεφόμενο ζώο, το γουρούνι παράγει κρέας και λίπος για τη διατροφή του ανθρώπου, δέρμα για παπούτσια και άλλα αγαθά, αίμα για προϊόντα αλλαντοποιΐας, καθώς και για παραγωγή αλβουμίνης και αιματολεύρου, γουρουνότριχες για βούρτσες και χρωστήρες, οστά και παραπροϊόντα για οστεοκρεατάλευρα και έντερα, που χρησιμοποιούνται στην αλλαντοποιΐα και για την κατασκευή χορδών σε μουσικά όργανα.

1. Στοιχεία παραγωγής και αγοράς

1.1. Παγκόσμια στοιχεία αγοράς

Με τη συνεχή ανασφάλεια και κρίση που χαρακτηρίζει τη διεθνή πολιτική εμπορίου το παγκόσμιο εμπόριο χοιρινού κρέατος δέχεται σημαντικές πιέσεις. Ειδικότερα οι παγκόσμιες εξαγωγές χοιρινού κρέατος για το 2003 προβλήθηκαν ότι θα άγγιζαν τα 4 εκατομμύρια τόνους, ενώ οι εκτιμήσεις για την επόμενη χρονιά ήταν, σύμφωνα με στοιχεία του FAS, πτώση 2 ποσοστιαίων μονάδων. Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι η αναμενόμενη αύξηση της αγοράς της Βόρειας Αμερικής είναι απίθανο να αντισταθμίσει την μειούμενη εισαγωγική ζήτηση της Ιαπωνίας, της Ρωσίας και της Ε.Ε. Ο ανταγωνισμός μεταξύ των κύριων εξαγωγικών χωρών συνεχώς αυξάνεται και ιδιαίτερα στην Ιαπωνία όπου υφίστανται πλεονάζουσες ποσότητες παγωμένου χοίρειου κρέατος. Ειδικότερα, σε ότι αφορά τη Βραζιλία, οι εξαγωγές σύμφωνα με στοιχεία του 2004 είχαν αυξητική πορεία, παρόλο που οι διαπραγματευτικές διαδικασίες για πλήρη ένταξη στην αγορά της Ιαπωνίας ήταν ακόμη υπό εξέλιξη.

Οι δέκα κορυφαίοι παραγωγοί χοιρινού κρέατος για το 2005 περιλαμβάνονται στον ακόλουθο πίνακα.

10 Πρώτες Παραγωγές Χώρες Χοιρινού Κρέατος- 2005

Χιλιάδες Τόνοι

1. Κίνα	49.685	6. Ρωσία	1.755
2. Ε.Ε.-25	21.200	7. Ιαπωνία	1.250
3. Η.Π.Α	9.392	8. Μεξικό	1.195
4. Βραζιλία	2.800	9. Φιλιππίνες	1.100
5. Καναδάς	1.915	10. Κορέα	1.036

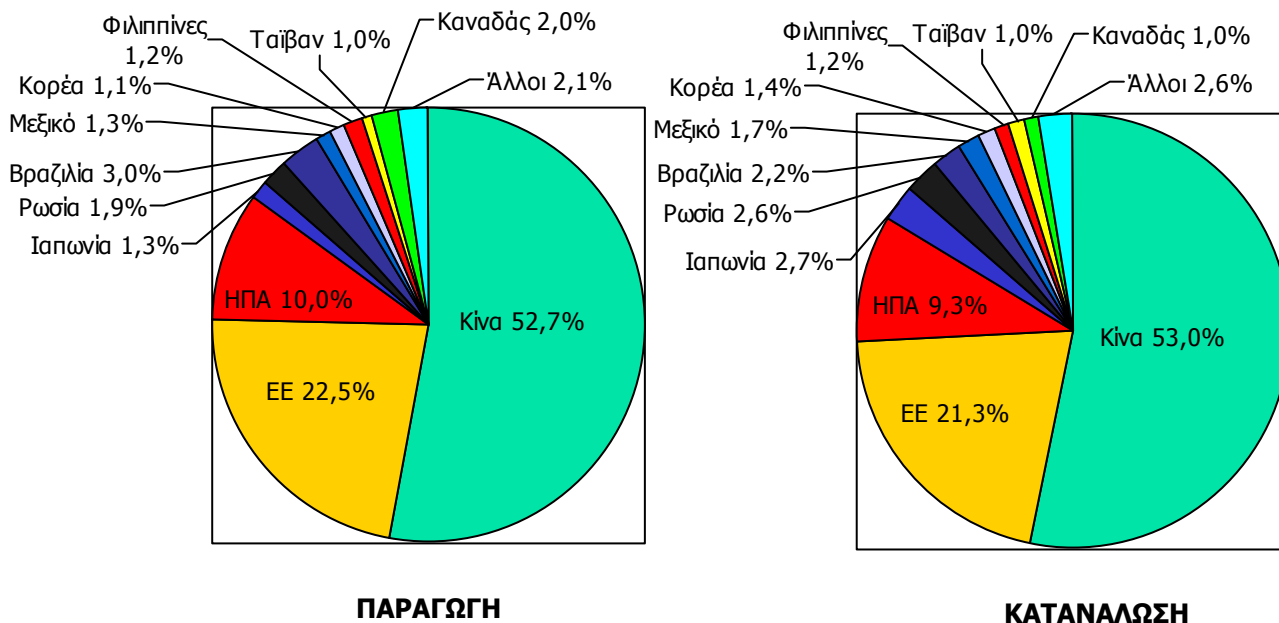
Πίνακας 1: ΚΥΡΙΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ ΧΟΙΡΙΝΟΥ ΚΡΕΑΤΟΣ¹

Η παγκόσμια συνολική αύξηση στην παραγωγή χοιρινού κρέατος, κατά τη διάρκεια της εξαετίας 1999 – 2004, προέρχεται κυρίως από την Κίνα με 7,2 εκατομμύρια τόνους, και ακολουθούν η Βραζιλία με 765 χιλιάδες τόνους, οι ΗΠΑ με 554 χιλιάδες τόνους, ο Καναδάς με 366 και οι λοιπές χώρες με 518 χιλιάδες τόνους.

¹ Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Γεωργίας των Η.Π.Α. (U.S.D.A. / FAS)

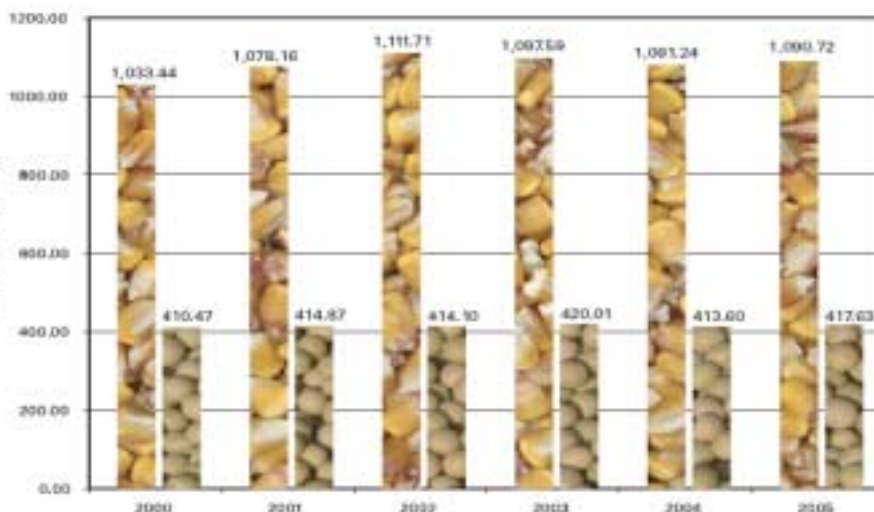
Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 1 η Κίνα παράγει το 52,7% παγκοσμίως του χοιρινού κρέατος και ακολουθούν η Ε.Ε και οι ΗΠΑ ενώ σε ότι αφορά την παγκόσμια κατανάλωση, η Κίνα βρίσκεται και πάλι στην πρώτη θέση με 53% και ακολουθούν η Ε.Ε και οι ΗΠΑ.

Παγκόσμια ποσοστιαία Παραγωγή-Κατανάλωση – 2005

Διάγραμμα 1: ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ – ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ

Σε ότι αφορά τη διατροφή των χοίρων, σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως φαίνεται στο διάγραμμα 2 η κύρια πρώτη ύλη που χρησιμοποιείται είναι το καλαμπόκι και η σόγια.

Διάγραμμα 2: ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΚΑΛΑΜΠΟΚΙΟΥ ΚΑΙ ΣΟΓΙΑΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΣΤΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΧΟΙΡΩΝ (*1.000.000 BUSHELLS: ΔΟΧΕΙΟ ΠΕΡΙΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ 36,4 ΛΙΤΡΩΝ)

1.2. Ευρωπαϊκά στοιχεία αγοράς

Η εκτροφή χοίρων στην Ε.Ε εκτιμάται σχεδόν σε 121 εκατομμύρια ζώα το 2002 έναντι 117 περίπου, το 2001. Η άνοδος αυτή οφείλεται κυρίως στην αύξηση των Ολλανδικών εκτροφών, οι οποίες αντιστοιχούν σε ποσοστό της τάξεως του 70% της συνολικής Ευρωπαϊκής εκτροφής, καθώς επίσης και στην αύξηση άλλων Ευρωπαϊκών χωρών όπως της Γερμανίας, της Δανίας, της Ισπανίας και της Γαλλίας.

Η Ε.Ε παράγει 17,8 εκατομμύρια τόνους χοίρειου κρέατος ετησίως² και είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος παραγωγός στον κόσμο μετά την Κίνα. Το 2004 η παραγωγή ανήλθε σε 21,2 εκατομμύρια τόνους (Ε.Ε-25) ενώ σύμφωνα με εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής στατιστικής υπηρεσίας το 2012 αναμένεται να ανέλθει στους 22

εκατομμύρια τόνους. Η υψηλότερη παραγωγή κατά το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1990 είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των τιμών. Από τότε, η παραγωγή μειώθηκε και σταθεροποιήθηκε, με ευνοϊκότερη ανταπόκριση των τιμών. Οι κυριότερες χώρες παραγωγής χοίρειου κρέατος το 2002 ήταν: Γερμανία (23,1 % της παραγωγής), Ισπανία (17,5 %), Γαλλία (13,2 %), Κάτω Χώρες (7,7 %) και Δανία (9,9 %). Η ετήσια κατά κεφαλή κατανάλωση στην Ε.Ε ανέρχεται κατά μέσο όρο σε 43 κιλά. Ο αριθμός αυτός ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών ενώ σύμφωνα με εκτιμήσεις της στατιστικής υπηρεσίας η ετήσια κατά κεφαλή κατανάλωση αναμένεται να ανέλθει στα 44,4 κιλά το 2012.

Σε ότι αφορά τον συνολικό αριθμό χοίρων που εσφάγησαν στην Ε.Ε-25 εμφανίζεται στον πίνακα 1. Το 2006 κάποιες χώρες παρουσίασαν ήπια αύξηση στον αριθμό των σφαγείων ενώ άλλες παρουσίασαν μείωση. Παρόλα αυτά συνολικά ο αριθμός σφαγείων το 2006 παρουσίασε ήπια αύξηση σε σχέση με το 2005.

² «Agriculture in the European Union — Statistical and economic information 2003» («Η γεωργία στην Ευρωπαϊκή Ένωση — Στατιστικές και οικονομικές πληροφορίες 2003»).

	2005		2006	
	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ
ΕΕ-25	238.949	-1%	242.485	1%
<i>Εκ των οποίων</i>				
Γερμανία	48.252	4%	50.113	4%
Ισπανία	37.616	-1%	39.320	5%
Γαλλία	25.681	-2%	25.484	-1%
Δανία	22.109	-3%	21.419	-3%
Ολλανδία	14.377	0%	13.638	-5%
Ιταλία	13.010	-4%	13.380	3%
Βέλγιο	10.903	-2%	10.741	-1%
Πολωνία	22.655	-2%	24.289	7%
Ουγγαρία	4.920	-5%	5.243	7%
Ηνωμένο Βασίλειο	9.173	-2%	9.097	-1%

Πίνακας 2: ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΦΑΓΕΙΩΝ ΣΤΗΝ Ε.Ε (*1.000 ΚΕΦΑΛΙΑ)

Τα νέα κράτη μέλη που εισήλθαν το 2004 έχουν ιδιαίτερη σημασία σε ότι αφορά τον τομέα του χοιρινού κρέατος, αντιπροσωπεύοντας το 15% της συνολικής κατανάλωσης και παραγωγής χοιρινού κρέατος στην ΕΕ-25.

Η αγορά χοίρειου κρέατος, όπως συμβαίνει με ολόκληρο τον τομέα της κτηνοτροφίας στην Ε.Ε, αντιμετώπισε έκτακτα περιστατικά τα οποία είχαν βραχυπρόθεσμες συνέπειες και αναμένεται να εξακολουθήσουν να επηρεάζουν τη μεσοπρόθεσμη εξέλιξη του τομέα. Η σπογγώδης εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών (ΣΕΒ), που προκάλεσε μετατόπιση της ζήτησης σε άλλους τύπους κρέατος (κυρίως πουλερικά), ευνόησε επίσης τον τομέα του χοίρειου κρέατος και συνέβαλε σε καλύτερες τιμές κατά την περίοδο 2000-2002. Σε ορισμένα κράτη μέλη, εμφανίστηκαν νέες επενδύσεις και αύξηση του δυναμικού αναπαραγωγής. Ωστόσο, μεταξύ των μέτρων που λήφθηκαν άμεσα για την αντιμετώπιση της ΣΕΒ, η προσωρινή απαγόρευση της χρήσης ζωικών πρωτεϊνών σε ζωοτροφές για χοίρους και πουλερικά επηρέασαν τις τιμές των ζωοτροφών και τα περιθώρια κέρδους των παραγωγών.

Η εμφάνιση του αφθώδους πυρετού στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη συνέχεια στην Ιρλανδία, στη Γαλλία και στις Κάτω Χώρες το 2001 διατάραξε επίσης τον τομέα του χοίρειου κρέατος. Λόγω της εμφάνισης της ασθένειας αυτής, οι περιορισμοί μεταφοράς ζωικού κεφαλαίου, σε συνδυασμό με αρκετές απαγορεύσεις εξαγωγής από τρίτες χώρες, δημιούργησαν σοβαρές διαταραχές στη σφαγή και στις πωλήσεις. Ο σημαντικός ρόλος των εξαγωγών καθιστά τον τομέα του χοίρειου κρέατος ιδιαίτερα ευάλωτο σε τέτοιου είδους προβλήματα που συνδέονται με τις ασθένειες. Στη δεκαετία του 1990

εμφανίστηκαν κρούσματα κλασικής πανώλης των χοίρων (για παράδειγμα στη Γερμανία, στις Κάτω Χώρες και στην Ισπανία).

Οι μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες προοπτικές για την κατανάλωση χοίρειου κρέατος είναι γενικά θετικές, δεδομένου ότι οι καταναλωτές στην Ε.Ε-25 είναι πιθανό ότι θα εξακολουθήσουν να προτιμούν το κρέας αυτό. Μετά την αύξηση της κατανάλωσης του 2001 και 2002 στην Ε.Ε-15, που οφείλεται εν μέρει στην κρίση της ΣΕΒ, οι ρυθμοί της κατά κεφαλήν αύξησης της κατανάλωσης αναμένονται να επιβραδυνθούν-σταθεροποιηθούν.

Οι εισαγωγές δεν αποτελούν αποφασιστικό στοιχείο στη διατήρηση της ισορροπίας στην αγορά χοίρειου κρέατος της Ε.Ε. Αντιπροσωπεύουν μόνο 50.000 τόνους ετησίως σε σύγκριση με την παραγωγή της Ε.Ε που ανέρχεται σε 17,8 εκατ. τόνους. Οι δασμολογικές ποσοστώσεις επιτρέπουν την εισαγωγή περίπου 250.000 τόνων ετησίως,

ωστόσο οι ποσοστώσεις δεν έχουν εξαντληθεί (για πολλούς λόγους, όπως είναι τα ανεπαρκή πρότυπα για τα σφαγεία και οι επιπτώσεις των εμβολιασμών). Οι εξαγωγές, από την άλλη πλευρά, είναι σημαντικές, με την Ε.Ε να εξάγει μεταξύ 1 και 1,5 εκατομμύρια τόνους σε Τρίτες χώρες ετησίως (συμπεριλαμβανομένων των εντοσθίων). Οι σημαντικές αυτές εξαγωγές είναι δυνατόν να

καταστούν αβέβαιες εάν επιβληθούν κτηνιατρικοί περιορισμοί στις εισάγουσες χώρες. Ορισμένοι προορισμοί, για παράδειγμα η Ιαπωνία (όπου το χοιρινό κρέας από τη Δανία κατέχει σημαντική θέση) και η Ρωσία, είναι ιδιαίτερα σημαντικοί. Η εξαγωγική πολιτική της Ε.Ε τείνει να επικεντρώνεται στη διατήρηση των αγορών αυτών. Ωστόσο, η χρήση επιστροφών κατά την εξαγωγή είναι περισσότερο περιορισμένη (για λόγους που συνδέονται με τον ΠΟΕ και τον προϋπολογισμό) — για παράδειγμα οι επιστροφές κατά την εξαγωγή δεν καταβλήθηκαν σε σφάγια χοίρων και τεμάχια κρέατος για μακρά περίοδο μετά το 2000. Τα μεταποιημένα προϊόντα μπορούν να εξακολουθήσουν να εξάγονται με τη χορήγηση επιστροφών.

1.3 Εγχώρια στοιχεία αγοράς

Το μεγαλύτερο μέρος της εγχώριας παραγωγής χοιρινού κρέατος συγκεντρώνεται στις περιφέρειες της Κεντρικής Μακεδονίας, της Ηπείρου, της Στερεάς Ελλάδας (συμπεριλαμβανομένης της Εύβοιας - εκτός της Αττικής), της Θεσσαλίας, της Δυτικής Ελλάδας, και της Αν. Μακεδονίας/Θράκης. Ειδικότερα, το 2004 παρήχθησαν στην Κεντρική Μακεδονία 24.466 τόνοι χοιρινού κρέατος (μερίδιο 18% επί του συνόλου) και στην Ήπειρο 21.491 τόνοι (μερίδιο 15,8%). Ακολουθεί η Θεσσαλία με μερίδιο παραγωγής 14,4% και η Στερεά Ελλάδα με ποσοστό της τάξης του 12%. Οι τέσσερις προαναφερθείσες περιφέρειες κάλυψαν από κοινού το 70,1% της συνολικής εγχώριας παραγωγής χοιρινού κρέατος κατά το 2004. Σημαντική μείωση (σε απόλυτες τιμές) παρουσιάστηκε κατά την εξεταζόμενη περίοδο στην παραγωγή της Στερεάς Ελλάδας, η οποία από 23.365 τόνους το 2000 διαμορφώθηκε σε 16.260 τόνους το 2004, καθώς και στην περιοχή της Πελοποννήσου (2000: 12.718 τόνοι, 2004: 9.085 τόνοι). Ωστόσο αύξηση της παραγωγής για την περίοδο 2000–04 τους εμφάνισαν οι περιφέρειες της Θεσσαλίας, της Αττικής και της Δυτικής Μακεδονίας.

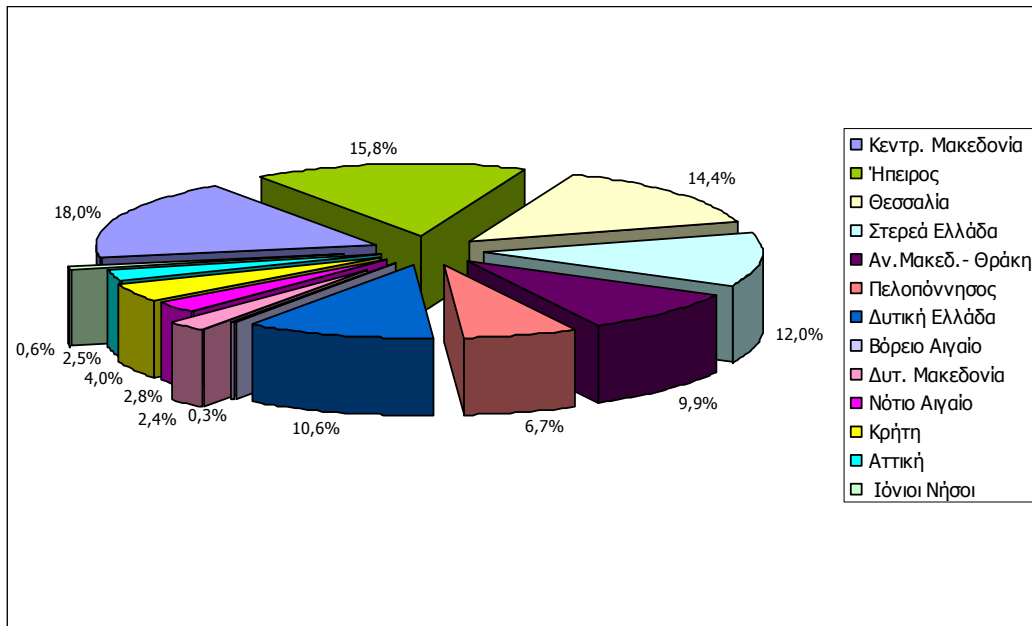
Οι επιχειρήσεις εκτροφής χοίρων και παραγωγής χοιρινού κρέατος είναι κυρίως μικρομεσαίου μεγέθους³. Η παραγωγική τους δυναμικότητα είναι αξιόλογη και καλύπτουν σε ποσοστό 37%-38% περίπου τις ανάγκες της ελληνικής αγοράς σε χοιρινό κρέας. Αρκετές από τις εν λόγω επιχειρήσεις διαθέτουν σφαγείο (για αποκλειστική χρήση ή μη).

Περιφέρεια	2000	2001	2002		2003		2004	
	τόνοι	τόνοι	κεφάλια	τόνοι	κεφάλια	τόνοι	κεφάλια	τόνοι
Κεντρ. Μακεδονία	23.883	23.013	360.410	22.572	402.884	19.121	394.535	24.466
Ήπειρος	21.163	21.367	306.925	21.781	306.925	21.655	304.925	21.491
Θεσσαλία	16.855	18.887	322.650	16.256	341.100	19.924	333.640	19.580
Στερεά Ελλάδα	23.365	22.656	341.796	26.073	243.666	18.181	237.756	16.260
Αν.Μακεδ.&Θράκη	13.343	12.879	181.600	13.782	330.581	9.713	183.795	13.386
Δυτική Ελλάδα	14.927	14.069	256.360	14.588	249.460	13.330	254.560	14.462
Πελοπόννησος	12.718	9.073	153.335	8.883	134.540	8.054	143.845	9.085
Κρήτη	4.362	4.594	108.100	5.342	110.800	5.288	119.000	5.400
Νότιο Αιγαίο	2.870	2.870	42.985	269	42.165	2.874	65.935	3.839
Δυτ. Μακεδονία	1.928	2.698	43.929	2.817	36.789	3.194	50.506	3.308
Αττική	2.796	2.269	63.980	1.990	55.242	2.909	68.762	3.400
Ιόνιοι Νήσοι	601	594	10.565	582	16.330	798	16.221	769
Βόρειο Αιγαίο	152	195	5.365	375	3.780	247	6.200	380
Σύνολο Χώρας	138.963	135.164	2.198.000	135.311	2.274.262	125.289	2.179.680	135.826

Πίνακας 3: ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΧΟΙΡΙΝΟΥ ΚΡΕΑΤΟΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (ΤΟΝΟΙ)

³ Σύμφωνα με στοιχεία διαθέσιμης μελέτης του ICAP (2004)

Συμφώνα με στοιχεία του Υπ.Α.Α.Τ. η παραγωγή χοιρινού κρέατος για την περίοδο 2000-04 παρουσιάζεται σταθεροποιημένη περίπου στους 135.000 τόνους με μικρές διακυμάνσεις κατά το έτος 2000 (~139.000) και το 2003 (~125.000 τόνους).

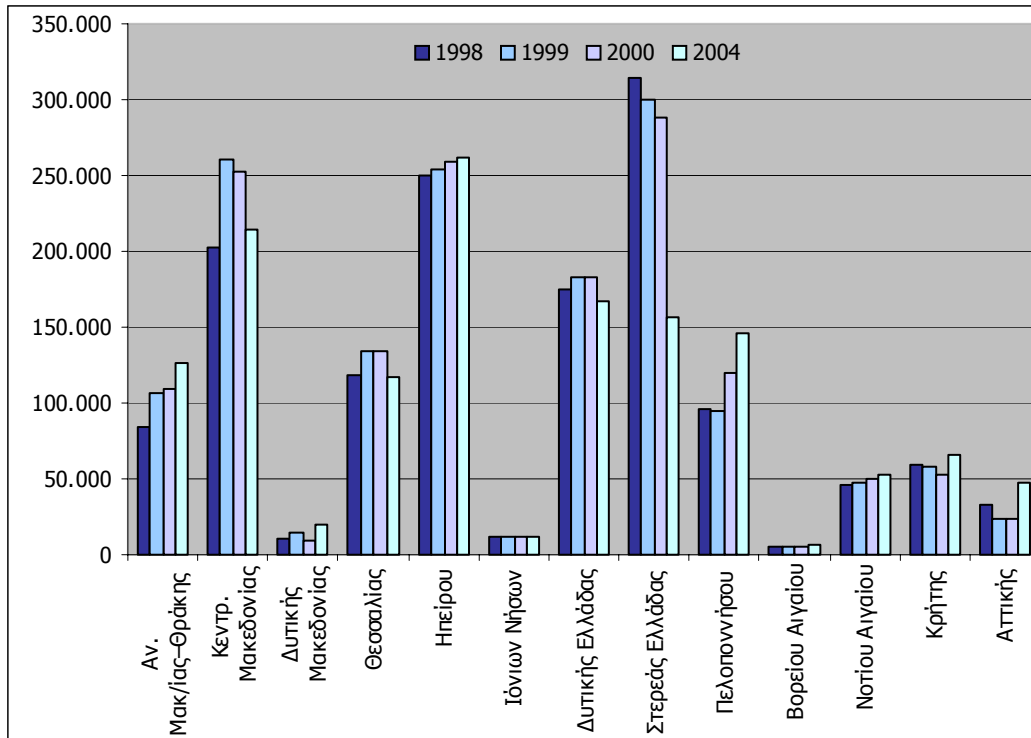

Διάγραμμα 3: ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΧΟΙΡΙΝΟΥ ΚΡΕΑΤΟΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ (2004)

1.3.1 Ζωικό κεφάλαιο-εκμεταλλεύσεις

Ο συνολικός αριθμός των χοίρων παρουσίασε αύξηση την τριετία 1998-2000 και το 2000 διαμορφώθηκε σε 1.498.295 από 1.403.693 το 1998. Το 2004 ο συνολικός αριθμός χοίρων ανήλθε σε 1.392.393 Το μεγαλύτερο μέρος αυτών εκτρέφεται στην Ήπειρο, στην Κεντρική Μακεδονία, στη Δυτική Ελλάδα και στη Στερεά Ελλάδα. Οι περιοχές αυτές κάλυψαν από κοινού το 65,5% του συνόλου των εκτρεφόμενων χοίρων το 2000. Ο μεγαλύτερος αριθμός χοίρων συγκεντρώνεται στην Εύβοια, στο νομό Πρεβέζης, καθώς και στο νομό Αιτωλοακαρνανίας.

Επισημαίνεται ότι, μέρος του εκτρεφόμενου ζωικού κεφαλαίου εισάγεται και προορίζεται είτε για αναπαραγωγή, είτε για πάχυνση και/ή για σφαγή. Οι εξαγωγές σε ζωντανά ζώα κυμαίνονται σε χαμηλά επίπεδα.

Διάγραμμα 4: ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΖΩΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Ο αριθμός των ζώντων χοιροειδών που εισήχθησαν την περίοδο 1993-2001 κυμάνθηκε μεταξύ των 8.000-20.000 ζώων, με εξαίρεση τα έτη 1996 και 1999 οπότε το αντίστοιχο μέγεθος ανήλθε σε 27.000 περίπου ζώα. Οι εν λόγω εισαγωγές αφορούσαν κυρίως ζώα που προορίζονταν για σφαγή ή/και πάχυνση, καθώς ο αριθμός των χοιροειδών για αναπαραγωγή δεν ξεπέρασε τα 5.000 ζώα τη συγκεκριμένη περίοδο.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ ο αριθμός των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων για το έτος 2005 ήταν 44.302 αυξημένος κατά 5% σε σχέση με το 2003 (42.162), ενώ την περίοδο 1999 έως 2003 η αύξηση ήταν της τάξεως του 16,3% (1999: 36.251 εκμεταλλεύσεις).

1.3.2. Εξέλιξη των εισαγωγών – εξαγωγών & κυριότερες χώρες προέλευσης

Η **εισαγόμενη** ποσότητα χοιρινού κρέατος εμφάνισε πτωτική τάση την περίοδο 2002-05, από τους 170 στους 162 χιλιάδες τόνους με εξαίρεση το έτος 2005 που αυξήθηκε κατά 22% (198.100 τόνοι). Ειδικότερα, το ποσοστό συμμετοχής της εν λόγω κατηγορίας κρέατος επί των συνολικών εισαγωγών κυμάνθηκε μεταξύ του 38,5%-46,0% παρουσιάζοντας σημαντική διακύμανση. Τα συγκεκριμένα προϊόντα προέρχονται σχεδόν

αποκλειστικά από Ευρωπαϊκές χώρες. Οι εισαγωγές αφορούν κυρίως νωπό χοιρινό κρέας, ενώ οι ποσότητες του κατεψυγμένου κρέατος και των βρώσιμων παραπροϊόντων χοιροειδών κυμαίνονται σε αρκετά χαμηλότερα επίπεδα. Η Ολλανδία είναι η κυριότερη χώρα προέλευσης χοιρινού κρέατος και ακολουθούν η Γαλλία και η Γερμανία.

Οι **εξαγωγές** σε χοιρινό κρέας παρουσίασαν ανοδική τάση τη χρονική περίοδο 1996-2001 (με εξαίρεση την περίοδο 1999/1998 όπου εμφάνισαν ποσοστιαία μείωση της τάξης του 30%) με μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 10,5% και υπολογίζονται σε 1.285 τόνους το 2001 από 780 τόνους το 1996. Από το 2002 μέχρι το 2005 οι εξαγωγές αυξήθηκαν από τους 5,4 χιλιάδες τόνους στους 8,2 με εξαίρεση το 2003 που καταγράφηκε σημαντική στην παραγωγή (2.900 τόνοι). Το ποσοστό συμμετοχής του χοιρινού κρέατος επί των συνολικών εξαγόμενων ποσοτήτων κρέατος κυμάνθηκε μεταξύ 7,5%-15,5% περίπου το διάστημα 1996-2001 ενώ την περίοδο 2002-05 μειώθηκε από 55% στο 26%. Οι Τρίτες χώρες απορρόφησαν το μεγαλύτερο μέρος των συνολικών εξαγωγών χοιρινού κρέατος την περίοδο 2002-2005, ενώ το 2005 οι εξαγωγές προς τις χώρες της Ε.Ε.-25 παρουσίασαν αύξηση.

1.3.3. Εγχώρια κατανάλωση

Το χοιρινό κρέας κατατάσσεται στην πρώτη θέση των προτιμήσεων των καταναλωτών, ενώ ακολουθεί με μικρή διαφορά το βόειο κρέας και κατόπιν το κρέας πουλερικών. Το

Μέση ετήσια κατανάλωση κρέατος ανά κατηγορία (1986-2002 σε τόνους)	
Χοιρινό	262.760
Βόειο	216.639
Πουλερικών	184.724
Αιγοπρόβειο	143.454
Παραπροϊόντα	60.292
Λοιπά Κρέατα	7.974
Συνολική Κατανάλωση	875.843

ποσοστό συμμετοχής του χοιρινού κρέατος επί της συνολικής κατανάλωσης, διαμορφώθηκε από 26%-31% περίπου το διάστημα 1986-1998, ενώ τα τελευταία χρόνια δείχνει να έχει σταθεροποιηθεί περίπου στο 35 % περίπου. Η κατανάλωση χοιρινού κρέατος παρουσίασε σημαντική αύξηση κατά την περίοδο 1970-1980 (1970:55,1 χιλ. τόνοι, 1980: 152 χιλ. τόνοι). Από το 1985 και έως το 1998 κυμάνθηκε

μεταξύ των 210-277 χιλ. τόνων, εμφανίζοντας σε γενικές γραμμές αυξητικούς ρυθμούς. Το 1999 ξεπέρασε τους 339 χιλ. τόνους (ποσοστιαία αύξηση 22,4% σε σχέση με το 1998) και το 2000 αυξανόμενο εκ νέου ανήλθε σε 344,1 χιλ. τόνους. Το 2001 εκτιμήθηκε ότι το μέγεθος της εγχώριας κατανάλωσης διαμορφώθηκε σε 344,7 χιλ. τόνους, ενώ το 2002 στους 346 χιλ. τόνους.

Η προσφορά εγχώριου χοιρινού κρέατος δεν καλύπτει επαρκώς την ελληνική αγορά, με αποτέλεσμα την αύξηση των εισαγωγών. Μετά την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και την ανάλογη διευκόλυνση των διακοινοτικών συναλλαγών, το μέγεθος των εισαγωγών παρουσίασε ανοδική πορεία. Επισημαίνεται ότι, έως και το 1997 το μέγεθος των εισαγωγών υπολείπονταν σταθερά του αντίστοιχου μεγέθους της εγχώριας παραγωγής, ενώ έκτοτε η εισαγωγική διείσδυση ξεπέρασε το 50%. Το 2002 εισήχθησαν 170 χιλ. τόνοι χοιρινού κρέατος, ενώ το 2003 οι εισαγωγές ανήλθαν περίπου στους 167 χιλ. τόνους.

Η εξαγωγική επίδοση του συγκεκριμένου υποτομέα κρέατος κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα και καλύπτει ποσοστό χαμηλότερο του 4% επί της παραγόμενης ποσότητας κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου (με εξαίρεση το 1998 όπου το αντίστοιχο ποσοστό ανήλθε σε 6% περίπου). Την τετραετία 2000-2003 οι εξαγωγές κυμαίνονται στους 5-5,5 χιλ. τόνους περίπου ετησίως εκτός του 2003 που σημείωσαν σημαντική μείωση στους 2,9 χιλιάδες τόνους.

Έτος	Παραγωγή	Εισαγωγές	Εξαγωγές	Μεταβολή Αποθεμάτων	Κατανάλωση	Βαθμός Αυτάρκειας (%)	Κατά Κεφαλήν Κατανάλωση (κιλά)
1980	144,4	7,6	-	-	152	95	15,8
1985	147,4	64,2	0,1	-	211,5	69,6	21,3
1987	163,8	82,2	0,1	-	245,9	66,6	24,6
1989	151,1	82,9	0,7	-	233,3	64,5	23,2
1991	152,9	57,4	0,8	-0,7	210,2	72,4	20,6
1993	147	84	3,5	-0,7	228,2	62,9	22
1995	144,1	117,4	2,6	-	258,9	54,7	24,8
1997	144,6	118,3	3	-	259,9	54,5	24,7
1999	139,8	201,8	2,4	-	339,2	40,5	32,2
2000	139	210,5	5,4	-	344,1	38,8	32,6
2001	135,2	215*	5,5*	-	344,7*	39,2*	31,5*
2002	135,3	170,4	5,4	-	300,4	45,0	31,6*
2003	131,1	166,8	2,9	-	294,9	44,5	31,7*

Πίνακας 4: ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ – ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ ΧΟΙΡΙΝΟΥ ΚΡΕΑΤΟΣ (1980, 1985-2003) ΣΕ 1.000 ΤΟΝΟΥΣ (Υπ.Α.Α.Τ., *ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ)

Η κατά κεφαλή κατανάλωση χοιρινού κρέατος υπερδιπλασιάστηκε την δεκαετία 1970-1980 (1970: 6,3 κιλά, 1980: 15,8 κιλά), ενώ από το 1985 διαμορφώνεται σε επίπεδα υψηλότερα των 20 κιλών/άτομο. Την περίοδο 1995-2000 η κατά κεφαλή κατανάλωση

χοιρινού κρέατος κυμάνθηκε ετησίως μεταξύ 24,6-32,6 κιλών/άτομο. Το διάστημα 2001-2003 το εν λόγω μέγεθος εκτιμήθηκε ότι διαμορφώθηκε σε 31,5 κιλά/άτομο.

Αναφορικά με το βαθμό αυτάρκειας, το ποσοστό συμμετοχής της εγχώριας παραγωγής επί της συνολικής κατανάλωσης, στην αγορά του χοιρινού κρέατος παρουσιάζει σημαντική μείωση. Συγκεκριμένα, από το 1980 και έως το 1997 κυμαινόταν σε ποσοστό μεγαλύτερο του 53%. Το 1999 διαμορφώθηκε σε 40,5% περίπου, ενώ από το 1999 και έως το 2003 η αυτάρκεια διαμορφώθηκε σε 37%-45%, με τάση ανόδου.

2. Συνδρομή της Ε.Ε στην παραγωγή χοίρειου κρέατος – Κ.Ο.Α. χοίρειου κρέατος

Δεδομένου ότι η συνδρομή της Ε.Ε στους παραγωγούς και στην αγορά χοίρειου είναι περιορισμένη, τα προβλήματα που αντιμετωπίζει συνδέονται λιγότερο με την κοινή αγροτική πολιτική (ΚΑΠ) και περισσότερο με την ποιότητα του κρέατος, τις σωστές

συνθήκες διαβίωσης των ζώων και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της εκτροφής χοίρων.

Ειδικότερα, η κοινή οργάνωση αγοράς (ΚΟΑ) του χοίρειου κρέατος επιτρέπει τη σταθεροποίηση των τιμών και την εξασφάλιση ενός δίκαιου βιοτικού επιπέδου για τους ενδιαφερόμενους κτηνοτρόφους,

καθορίζοντας τα καθεστώτα τιμών και τις λεπτομέρειες των εμπορικών συναλλαγών με τις τρίτες χώρες.

Τα προϊόντα που αφορά είναι οι ζωντανοί χοίροι εκτός από τους αναπαραγωγούς καθαρής φυλής και τα προϊόντα που προέρχονται από το χοίρο όπως τα κρέατα και τα μεταποιημένα προϊόντα.

α) Καθεστώς τιμών

Προκειμένου να ενθαρρυνθούν επαγγελματικές και διεπαγγελματικές πρωτοβουλίες που θα επιτρέψουν να διευκολυνθεί η προσαρμογή της προσφοράς στις απαιτήσεις της αγοράς, μπορούν να ληφθούν διάφορα κοινοτικά μέτρα.

- *Βασική τιμή:* Η βασική τιμή του σφαγμένου χοίρου είναι 1.509,39 ευρώ ανά τόνο. Αναφέρεται στον ποιοτικό « τύπο » κατηγορία E για τα σφάγια βάρους από 60 έως 120 kg, και στην κατηγορία R για τα σφάγια βάρους ανωτέρου των 120 kg.
- *Μέτρα παρέμβασης:* Για να αποφευχθεί ή να αμβλυνθεί σημαντική πτώση των τιμών, μπορούν να εφαρμοστούν από την Επιτροπή ενισχύσεις στην ιδιωτική αποθεματοποίηση ή μέτρα για δημόσιες παρεμβάσεις. Όταν η κοινοτική τιμή που έχει σταθμιστεί με συντελεστή ο οποίος λαμβάνει υπόψη του τη σπουδαιότητα του χοιρείου ζωικού κεφαλαίου σε κάθε κράτος μέλος είναι κατώτερη κατά 103% από τη βασική τιμή, είναι δυνατόν να επιτραπεί η λήψη μέτρων παρέμβασης. Η δημόσια παρέμβαση δεν έχει χρησιμοποιηθεί εδώ και μία 20ετία.

β) Καθεστώς συναλλαγών με τις τρίτες χώρες

- *Έκδοση πιστοποιητικών εισαγωγής ή εξαγωγής:* Οι εισαγωγείς ή εξαγωγείς είναι δυνατόν να υπάγονται στην έκδοση πιστοποιητικού εισαγωγής ή εξαγωγής.
- *Κοινό δασμολόγιο:* Στα προϊόντα του τομέα του χοιρείου κρέατος εφαρμόζονται οι δασμοί του κοινού δασμολογίου.
- *Εισαγωγή:* Όταν από τις εισαγωγές υπάρχει κίνδυνος να αποσταθεροποιηθεί η κοινοτική αγορά μπορούν να εισπραχθούν πρόσθετοι δασμοί κατά την εισαγωγή. Ωστόσο αυτοί οι πρόσθετοι δασμοί δεν εφαρμόζονται επί του παρόντος.
- *Δασμολογικές ποσοτώσεις κατά την εισαγωγή:* Οι ποσοτώσεις κατανέμονται με βάση τις αιτήσεις που υποβάλουν ανά τρίμηνο οι επιχειρηματίες. Διέπονται από σύστημα πιστοποιητικών εισαγωγής.
- *Αναστολή των δασμών κατά την εισαγωγή:* Εάν διαπιστωθεί διαρκής άνοδος των τιμών στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης αυτό είναι δυνατόν να συνεπάγεται την μερική ή ολική αναστολή των δασμών κατά την εισαγωγή.
- *Εξαγωγή:* Για να είναι δυνατή η εξαγωγή, είναι δυνατόν να χορηγηθεί επιστροφή κατά την εξαγωγή. Η χορήγηση των επιστροφών υπόκειται στην έκδοση του πιστοποιητικού εξαγωγής.
- *Μεταποίηση:* Είναι δυνατόν να απαγορευθεί η προσφυγή στο καθεστώς της τελειοποίησης για επανεξαγωγή.

- *Εμπόδια στις συναλλαγές:* Οι φόροι ισοδυνάμου αποτελέσματος με τελωνειακούς δασμούς καθώς και εφαρμογή ποιοτικών περιορισμών ή μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος απαγορεύονται σε επίπεδο συναλλαγών με τις τρίτες χώρες.
- *Μέτρα διασφάλισης:* Μπορούν να ληφθούν μέτρα διασφάλισης εάν η κοινοτική αγορά υπάρχει κίνδυνος να υποστεί διαταραχές λόγω εισαγωγών ή εξαγωγών.

γ) Άλλες διατάξεις

- *Ζωικές ασθένειες:* Είναι δυνατόν να ληφθούν έκτακτα μέτρα στήριξης της αγοράς σε περίπτωση εμφάνισης ζωικών ασθενειών και των εμπορικών περιορισμών που προκαλούνται από αυτές.
- *Κρατικές ενισχύσεις:* Εκτός από αντίθετη διάταξη που περιλαμβάνεται στον κανονισμό, εφαρμόζονται στον τομέα του χοιρείου κρέατος οι κανόνες της συνθήκης που αφορούν τις κρατικές ενισχύσεις.
- *Ανακοίνωση:* Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή ανακοινώνουν τις πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την εφαρμογή του κανονισμού.
- *Επιτροπολογία:* Για την εφαρμογή του κανονισμού, η Επιτροπή επικουρείται από μία επιτροπή διαχείρισης του χοιρείου κρέατος που αποτελείται από αντιπροσώπους των κρατών μελών και προεδρεύεται από μέλος της Επιτροπής.

3. Προβλήματα του τομέα χοιρείου κρέατος στην Ελλάδα

Η χοιροτροφία στην Ελλάδα αποτελεί δυναμικό τομέα της εντατικής κτηνοτροφίας. Παρόλα αυτά, ο τομέας δεν αναπτύχθηκε και παρουσιάζει αρκετές διαρθρωτικές αδυναμίες. Οι λόγοι που οδήγησαν στην συρρίκνωση και στη συνέχεια στη στασιμότητα του τομέα είναι το υψηλό κόστος χρηματοδότησης, οι περιορισμοί στα εθνικά και κοινοτικά προγράμματα ενίσχυσης των επενδύσεων, η υπερχρέωση των μονάδων, το υψηλό κόστος παραγωγής λόγω διατροφής (υψηλές τιμές δημητριακών καρπών-απαγόρευση χρήση ζωοτροφών ζωικής προέλευσης) και η έλλειψη εγχώριου βασικού αναπαραγωγικού υλικού. Επίσης πολύ σημαντικοί λόγοι για τη μη ανάπτυξη της

χοιροτροφίας είναι ο έντονος ανταγωνισμός από την εισαγωγή νωπού χοιρινού κρέατος από χώρες της Ε.Ε. και οι αδυναμίες του συστήματος ελέγχου εμπορίας κρέατος με αποτέλεσμα το εισαγόμενο χοιρινό κρέας να πωλείται ως εγχώριο με δυσμενείς επιπτώσεις στην εγχώρια παραγωγή. Ειδικότερα τα κυριότερα προβλήματα που εμφανίζει ο τομέας συνοψίζονται στα εξής:

- η διάθεση αρδευόμενων εκτάσεων για ισχυρά επιδοτούμενες καλλιέργειες που αποτρέπουν την καλλιέργεια ζωοτροφών απαραίτητων για την χοιροτροφία
- οι αδυναμίες της φυτικής παραγωγής, όπως ο μικρός και πολυτεμαχισμένος κλήρος και η μονοκαλλιέργεια, που οδηγεί στην ανεπάρκεια ζωοτροφών και στη μη σύνδεση ζωικής και φυτικής παραγωγής
- Ο ανταγωνισμός των ζωικών προϊόντων και ιδιαίτερα του χοιρινού κρέατος από τα ομοειδή προϊόντα άλλων χωρών και ιδίως των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Η ανεπαρκής οργάνωση και η κακή διαχείριση των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων
- Το υψηλό κόστος χρηματοδότησης οι δυσμενείς όροι χρηματοδότησης και το μεγάλο ύψος των απαιτούμενων επενδύσεων. (Τα επιτόκια παρά τη μείωση τους εξακολουθούν να είναι υψηλά).
- Η έλλειψη ολοκληρωμένων ελέγχων από την παραγωγή μέχρι τη διάθεση των κτηνοτροφικών προϊόντων σε ενιαία βάση.
- Η έλλειψη σωστών και ισχυρών συνεταιριστικών οργανώσεων και επαγγελματικών οργανώσεων οι οποίες θα μπορούσαν να παρέχουν ουσιαστική βοήθεια στον επιχειρηματία κτηνοτρόφο όχι μόνο στον τομέα την τεχνικής στήριξης αλλά και στον τομέα της διάθεσης των προϊόντων του.

4. Προοπτικές του τομέα χοίρειου κρέατος στην Ελλάδα

Οι προοπτικές της χοιροτροφίας είναι θετικές. Ο τομέας διαθέτει αξιόλογο δυναμικό και εμπειρία και μπορεί με το κατάλληλο θεσμικό-οικονομικό πλαίσιο, να ανταποκριθεί στο νέο μοντέλο ανάπτυξης με στόχους την ασφάλεια, την ποιότητα την ανταγωνιστικότητα και την πολυμορφία των παραγόμενων προϊόντων.

Η ρύθμιση για τα πανωτόκια η οποία δίνει λύση στο πρόβλημα της υπερχρέωσης καθώς και οι δυνατότητες που δίνονται πλέον για επενδύσεις σε παλαιές και νέες μονάδες, θα δώσουν καινούργια ώθηση στον τομέα.

Η εφαρμογή συστημάτων Ολοκληρωμένης Περιβαλλοντικής Διαχείρισης καθώς και η εντατικοποίηση του προγράμματος μετεγκατάστασης κτηνοτροφικών μονάδων για λόγους προστασίας περιβάλλοντος, θα δώσουν νέους ορίζοντες στην ανάπτυξη του τομέα.

Επιπλέον η βελτίωση της υποδομής της μεταποίησης – εμπορίας και ο έλεγχος των εισαγωγών αποτελούν επίσης πολύ θετικά μέτρα για τον τομέα.

Η ίδρυση μιας Διεπαγγελματικής Οργάνωσης θα βοηθήσει σημαντικά τον τομέα αλλά η δημιουργία της, εναπόκειται στη θέληση των χοιροτρόφων και των εμπλεκόμενων φορέων.

Ενθαρρυντικά εμφανίζονται και τα στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με τα οποία η ετήσια κατανάλωση χοιρινού κρέατος στην Ευρωπαϊκή

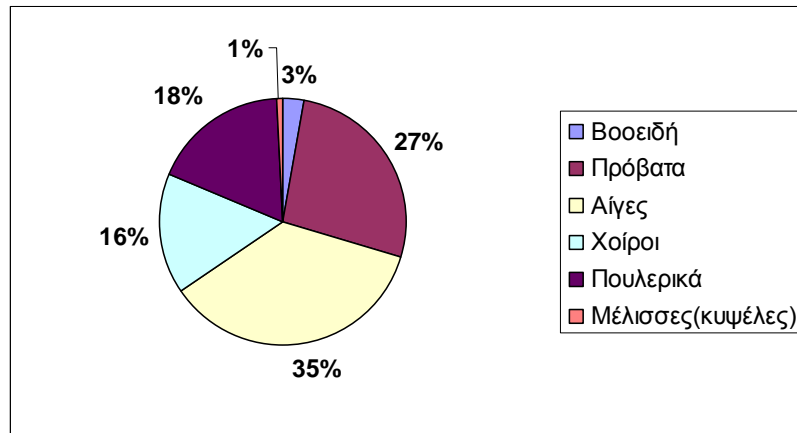
Ένωση θα ανέλθει στα 44,4 Kg/κάτοικο το 2012 και τα επόμενα χρόνια το χοιρινό κρέας θα είναι η πρώτη επιλογή από πλευράς κρεάτων σε ολόκληρο τον κόσμο.

Γενικά η αγορά είναι έντονα ανταγωνιστική, το πλαίσιο είναι σύνθετο, όμως με τη σωστή οργάνωση της παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας το μέλλον της ελληνικής χοιροτροφίας είναι θετικό.

4.1. Βιολογική χοιροτροφία

Το 2003 ο αριθμός των πιστοποιημένων χοίρων βιολογικής γεωργίας στην Ε.Ε - 15 ήταν 450.000 που αντιστοιχεί στο 0,4% του συνολικού αριθμού χοίρων. Μόνο λίγα κράτη μέλη είχαν σημαντικό μερίδιο πιστοποιημένων ζώων και ειδικότερα η Γερμανία είχε 8% και η Γαλλία 4% επί του συνόλου. Κατά συνέπεια ο αριθμός πιστοποιημένων χοίρων βιολογικής γεωργίας παραμένει σχετικά χαμηλός. Ο σχετικά μικρός ρυθμός ανάπτυξης της οφείλεται πιθανά στο υψηλό κόστος παραγωγής οργανικού χοιρινού κρέατος το οποίο οι καταναλωτές δεν διατίθενται να πληρώσουν.

Ειδικότερα, η ανάπτυξη του συγκεκριμένου τομέα στον ελληνικό χώρο σημείωσε καθυστέρηση σε σχέση με άλλες χώρες, καθώς δεν είχε θεσμοθετηθεί εθνική νομοθεσία. Το 2005 εκτρέφονταν βιολογικά 288.815 αίγες, 216.897 πρόβατα, 126.003 γουρούνια, 144.108 πουλερικά, 22.900 βοοειδή και 6.901 κυψέλες μελισσών.

Διάγραμμα 5: ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ (Υπ.Α.Α.Τ., 2005)

Η διάθεση βιολογικών προϊόντων από καταστήματα και εμπόρους που πωλούν συμβατικά τρόφιμα (super market, μανάβικα, λαϊκές αγορές), συμβάλει στην άνοδο της «αναγνωρισιμότητας» των εξεταζόμενων ειδών από τους καταναλωτές. Ένα από τα πιο σημαντικά εμπόδια για την πορεία των βιολογικών προϊόντων στην αγορά, είναι η δυσκολία των καταναλωτών να τα εντοπίσουν και να τα αναγνωρίσουν. Για μια σειρά ετών τα καταστήματα υγιεινής διατροφής ή οι πωλήσεις απευθείας από τους παραγωγούς, ήταν τα κυριότερα κανάλια διάθεσης των βιολογικών τροφίμων. Την ίδια στιγμή, όμως, ο ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής αγοράς βιολογικών προϊόντων είναι ένας από τους υψηλότερους στην Ευρώπη, καθώς αρκετές αγορές άλλων χωρών είναι ήδη διαμορφωμένες.

Η διαφορά τιμής των βιολογικών προϊόντων σε σχέση με τα αντίστοιχα συμβατικά εκτιμάται ότι κυμαίνεται μεταξύ 20-100% για τα είδη φυτικής παραγωγής, αλλά στα προϊόντα ζωικής παραγωγής μπορεί να φτάσει και το 300%. Οι εκπρόσωποι της αγοράς δηλώνουν ότι μια αποδεκτή και ρεαλιστική απόκλιση τιμής για τα βιολογικά προϊόντα θα ήταν μεταξύ του 20%-30%, σε σχέση με τα αντίστοιχα συμβατικά.

Εκτιμάται ότι οι προοπτικές εξέλιξης του συγκεκριμένου τομέα είναι ευνοϊκές, εφόσον δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην ενημέρωση των καταναλωτών. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, η σταδιακή ευαισθητοποίηση μιας μικρής αλλά αυξανόμενης μερίδας καταναλωτών πάνω

σε θέματα διατροφής οδηγεί σε αύξηση της ζήτησης για βιολογικά προϊόντα. Επίσης, μεγάλη συμβολή στην ανάπτυξη της εξεταζόμενης αγοράς θα έχει η περαιτέρω διείσδυση των βιολογικών προϊόντων στα super market.

Ειδικότερα σε ότι αφορά την προγραμματική περίοδο 2007-2013 με βάση τον άξονα προτεραιότητας 1 (άρθρο 20) του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005, προβλέπεται να εφαρμοσθούν δύο νέα πενταετή μέτρα στήριξης. Τα μέτρα αυτά θα αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας της γεωργικής παραγωγής και των προϊόντων αυτής, μέσω της στήριξης:

- Των γεωργών (άρθρο 32 του Καν. (ΕΚ) αριθ. 1698/2005), που συμμετέχουν σε συστήματα για την ποιότητα των τροφίμων (π.χ. στο καθεστώς του καν. (ΕΟΚ) αρ. 2092/91) με την χορήγηση ενίσχυσης μέχρι 3000 ευρώ/ έτος και εκμετάλλευση
- Των ομάδων παραγωγών για δραστηριότητες ενημέρωσης και προώθησης των προϊόντων (άρθρο 33 του Καν. (ΕΚ) 1698/2005) στο πλαίσιο των συστημάτων για την ποιότητα των τροφίμων.

5. Στρατηγική για την ανάπτυξη του τομέα χοίρειου κρέατος

Με βάση τα προαναφερόμενα προβλήματα – αδυναμίες αλλά και ευκαιρίες – προοπτικές του τομέα χοιρινού κρέατος διαμορφώνεται μια στρατηγική η οποία φιλοδοξεί να διατηρήσει τον τομέα παραγωγής προσδίδοντας του την απαραίτητη ώθηση ώστε να καταστεί περισσότερο αυτοδύναμος και ανταγωνιστικός. Ειδικότερα οι βασικότεροι στόχοι – επιδιώξεις για τον τομέα είναι:

- ❖ Βελτίωση της ποιότητας, του παραγόμενου στη χώρα μας, χοιρινού κρέατος.
- ❖ Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα με την αύξηση της παραγωγικότητας και της οικονομικής απόδοσης των εκμεταλλεύσεων.
- ❖ Ολοκλήρωση των εργαστηρίων κοπής και τυποποίησης του χοιρινού κρέατος με σύγχρονες προδιαγραφές καθώς επίσης και δημιουργία ολοκληρωμένου δικτύου διακίνησης και εμπορίας του χοιρινού κρέατος.

- ❖ Επίλυση των προβλημάτων γραφειοκρατικής φύσης που έχουν σχέση με τη διαδικασία έκδοσης αδειών ίδρυσης και λειτουργίας, εφαρμογής υγειονομικών διατάξεων κ.λπ.

Η προτεινόμενη παρεμβάσεις που θα συμβάλουν στην υλοποίηση των ανωτέρω γενικών στόχων-επιδιώξεων και στην περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα είναι:

5.1. Προτεινόμενες παρεμβάσεις

- Εφαρμογή συστημάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης στοχεύοντας στην ενίσχυση της προτίμησης των καταναλωτών προς το εγχώριο χοιρινό.
- Η ενίσχυση της παραγωγής κτηνοτροφικών προϊόντων με τις ειδικές ποιοτικές προδιαγραφές που ορίζονται από το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο όπως:
  - ✓ Βιολογικά προϊόντα ζωικής προέλευσης
  - ✓ Προϊόντα Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ)
- Η ανάπτυξη νέων προτύπων όπως προϊόντα ολοκληρωμένης διαχείρισης υπαίθριας εκτροφής χοίρων, προϊόντα ορεινών περιοχών
- Ενίσχυση της εφαρμογής ειδικών εθελοντικών προγραμμάτων για την καλή διαβίωση των ζώων και τους κώδικες ορθής γεωργικής πρακτικής και προστασίας του περιβάλλοντος ώστε να προωθηθούν περαιτέρω οι αρχές της ποιότητας στην κτηνοτροφία, εξασφαλίζοντας ποιοτικά προϊόντα και βελτίωση της ποιότητας ζωής.
- Δημιουργία εθνικών προτύπων απλών και εύκολα πιστοποιούμενων και ελεγχόμενων
- Ενίσχυση της κατανάλωσης του χοιρινού κρέατος μέσω διαφημιστικών προγραμμάτων και προβολής χοιρινού κρέατος εναλλακτικών μορφών εκμετάλλευσης (πχ. υπαίθρια εκτροφή χοίρων)Εγκατάσταση νέων αγροτών
- Ο απόλυτος χαρακτηρισμός του προϊόντος από πλευράς προέλευσης και τρόπου διατροφής μπορεί να δώσει ανάπτυξη στον τομέα.

- Προώθηση της χοιροτροφίας με την ίδρυση μονάδων μεγάλου μεγέθους, οργανωμένης εκτροφής μέσω σχεδίων βελτίωσης ή άλλων χρηματοδοτικών μέσων (π.χ. αναπτυξιακός νόμος) με προτεραιότητα στις μονάδες καθετοποιημένης μορφής, με βασικό στόχο να καλύψουν καταρχάς, τις τοπικές ανάγκες. Η ανάπτυξη της χοιροτροφίας θα συμβάλει και στην προσπάθεια ανάδειξης τοπικών προϊόντων ως ΠΓΕ (Σαλάμι Λευκάδας, Λουκάνικα Μάνης, παστό χοιρινό Αρκαδίας, σαλάμι Μάνης, σύγλινα Μάνης)
- Βελτίωση επιπέδου διαχείρισης των εκμεταλλεύσεων και βελτίωση παραγωγικότητας.
- Ανάπτυξη εκτατικής-υπαίθριας χοιροτροφίας όπου οι συνθήκες το επιτρέπουν. Αυτό θα πρέπει να συνδυασθεί με διαφοροποίηση της με διαφοροποίηση της τιμής του χοιρινού κρέατος υπαίθριας εκτροφής, σε σχέση με αυτή του χοιρινού κρέατος συστηματικής εκτροφής, και για τον λόγο αυτό θα πρέπει να υπάρξει απαραίτητα σύστημα πιστοποίησης μέσω ΟΠΕΓΕΠ, ή άλλων πιστοποιημένων φορέων.
- Δημιουργία της απαραίτητης σύγχρονης υποδομής με επενδύσεις για:
  1. Την παραγωγή προϊόντων με βάση το κρέας (κρεατοσκευάσματα - αλλαντικά),
  2. Την αξιοποίηση παραπροϊόντων κρέατος (εντόσθια, έντερα κλπ.) και την αδρανοποίηση των υποπροϊόντων σφαγής,
  3. Τη συντήρηση των παραγόμενων δερμάτων σε νωπή κατάσταση και την αξιοποίησή τους.
- Διεξαγωγή αμερόληπτων ελέγχων και διοικητικών μέτρων προς τους λιανοπωλητές για την αποφυγή της εκτεταμένης νοθείας ονομασίας προελεύσεως και ποιότητας των προϊόντων.
- Τεχνική υποστήριξη (ζωοτεχνική και κτηνοτροφική) για να μειωθεί η επιταχυνόμενη εξαφάνιση της χοιροτροφίας.
- Εφαρμογή συστήματος ταξινόμησης του χοιρινού κρέατος στα πλαίσια του Καν. 3220/84

- Προώθηση της εφαρμογής του συστήματος πιστοποίησης της ποιότητας του χοιρινού κρέατος
- Εκσυγχρονισμός παλαιών χοιροτροφικών μονάδων και προώθηση της δημιουργίας νέων μονάδων επιχειρηματικής μορφής
- Προώθηση συστημάτων Ολοκληρωμένης Περιβαλλοντικής Διαχείρισης
- Ενίσχυση για την κατασκευή, τον εξοπλισμό και την αναβάθμιση εγκαταστάσεων χειρισμού, επεξεργασίας και διάθεσης των αποβλήτων των χοιροτροφικών μονάδων και την υποχρεωτική χρησιμοποίησή τους.
- Τροποποίηση της υπάρχουσας νομοθεσίας με σκοπό την απλούστευση της διαδικασίας ίδρυσης και λειτουργίας χοιροτροφικών μονάδων.
- Ενίσχυση της παραγωγής τουλάχιστον μέρους των ζωοτροφών που απαιτούνται στην εκμετάλλευση, τη χρησιμοποίηση εναλλακτικών ζωοτροφών χαμηλότερου κόστους στα σιτηρέσια και την ορθολογική χρησιμοποίηση όλων των αγοραζόμενων ζωοτροφών ώστε να ελαχιστοποιούνται οι απώλειες θρεπτικών στοιχείων.
- Μετεγκατάσταση των χοιροτροφικών μονάδων, όπου συντρέχουν λόγοι υγιεινής και προστασίας του περιβάλλοντος. Την κατασκευή, τον εξοπλισμό και την αναβάθμιση εγκαταστάσεων χειρισμού, επεξεργασίας και διάθεσης των αποβλήτων των χοιροτροφικών μονάδων και την υποχρεωτική χρησιμοποίησή τους.
- Ενημέρωση και εκπαίδευση των χοιροτρόφων που διαχειρίζονται μονάδες οικογενειακού τύπου και τη στενότερη συνεργασία τους με τις μεγάλες μονάδες και τους συνδέσμους χοιροτρόφων.
- Ανάπτυξη προγραμμάτων εκπαίδευσης γεωτεχνικών, παραγωγών κ.λπ. στα αντικείμενα του τομέα (διατροφή, διαχείριση, εκτροφή, υγιεινή κλπ).

- Έμφαση στην εφαρμογή προγραμμάτων κατάρτισης και εκπαίδευσης σε καινοτόμες εφαρμογές, όπως οι νέου τύπου εκτροφές (π.χ. εκτατική χοιροτροφία) οι οποίες συμβαδίζουν με στόχους βελτίωσης του φυσικού περιβάλλοντος.
- Εκσυγχρονισμός των υπαρχόντων σφαγείων με τη δημιουργία ευέλικτων σφαγιοτεχνικών υποδομών (πχ. εγκατάσταση μονάδων αδρανοποίησης ή καύσης των υλικών υψηλού και χαμηλού κινδύνου «rendering», εναπόθεση αποβλήτων) και την προσαρμογή τους στις απαιτήσεις της Κοινοτικής νομοθεσίας.
- Εγκατάσταση συστημάτων ιχνηλασιμότητας σε όσα σφαγεία δεν διαθέτουν ήδη.

5.2. Ειδικά μέτρα για την ανάπτυξη της χοιροτροφίας

- Ένταξη των χοιροτροφικών μονάδων δυναμικότητας μέχρι 1500 χοιρομητέρων σε επενδυτικά σχέδια. Ειδικότερα στις περιπτώσεις επέκτασης ή/και εκσυγχρονισμού υφιστάμενων μονάδων η τελική δυναμικότητα μπορεί να υπερβαίνει τα παραπάνω όρια, εφόσον η αύξηση της δυναμικότητας που επέρχεται λόγω του ενισχυόμενου επενδυτικού σχεδίου δεν υπερβαίνει τις 1500 χοιρομητέρες
-
- Απλοποιημένες διατάξεις για την διάθεση των αποβλήτων και σύμφωνα με την ισχύουσα Κοινοτική Νομοθεσία (οι νόμοι είναι αυστηρότεροι στην Ελλάδα, απ' ότι σε χώρες με μικρότερη γεωγραφική έκταση και μεγαλύτερη συγκέντρωση ζώων λόγω υπερπληθυσμού ανά m²).
  - Μεγαλύτερα κίνητρα για κοινά προγράμματα που σκοπό θα έχουν την βελτίωση της παραγωγικότητας και της ποιότητας του ελληνικού κρέατος καθώς και την προβολή του όπως για παράδειγμα η δημιουργία εργαστηρίου τεχνητής σπερματέγχυσης, εργαστηρίου ελέγχου ζωοτροφών.
  - Προώθηση εφαρμογής της σήμανσης των χοίρων και της επισήμανσης του χοιρινού κρέατος με ενδείξεις που να διασφαλίζουν την προέλευση του.

- Εξέταση της δυνατότητας παραγωγής εγχώριου βασικού αναπαραγωγικού υλικού (εισάγεται το πρωτογενές γενετικό υλικό, αναπαράγεται εδώ και μετά διατίθεται στις μονάδες παραγωγής).
- Ίδρυση Διεπαγγελματικής Οργάνωσης.

5.3. Μέτρα για την προώθηση της βιολογικής κτηνοτροφίας

Βασικός στόχος της παρέμβασης είναι η προώθηση της βιολογικής κτηνοτροφίας μέσα από τη διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης και αποδοχής της σημασίας της βιολογικής κτηνοτροφίας ως στάσης ζωής των παραγωγών.

Στα πλαίσια της παρούσας παρέμβασης προτείνονται δράσεις και ενέργειες οι οποίες θα συμβάλουν στην συστηματική εξάπλωση των πρακτικών της βιολογικής κτηνοτροφίας, στην αύξηση του αριθμού των ενταγμένων κτηνοτρόφων, καθώς και στην παγίωση των αποδεκτών πρακτικών βιολογικής εκτροφής.

Ενδεικτικές δράσεις που συμβάλουν στα παραπάνω είναι οι κάτωθι:

- Ενίσχυση των ομάδων βιολογικής εκτροφής για την δημιουργία υποδομών επιστημονικής στήριξης τους.
- Σύνταξη προγραμμάτων κατάρτισης και εκπαίδευσης των υποψήφιων και εν ενεργεία βιολογικών κτηνοτρόφων.
- Ενίσχυση εμπλεκομένων φορέων για την δημιουργία υποδομών και μηχανισμών πληροφόρησης σε θέματα εμπορίας, πληροφόρησης αγορών και προώθησης βιολογικών προϊόντων κτηνοτροφίας.
- Προώθηση δημιουργίας ομάδων κτηνοτρόφων βιολογικής εκτροφής ζώων.
- Εκπόνηση εγχειριδίων βιολογικής εκτροφής ζώων ανάλογα με το εκτρεφόμενο είδος και τις ανάγκες του.
- Η εφαρμογή μέτρων για την ενίσχυση των κτηνοτρόφων που τηρούν τις προδιαγραφές της βιολογικής κτηνοτροφίας με επιλέξιμες δαπάνες για την απόκτηση των απαραίτητων μηχανημάτων ή αποθηκευτικών χώρων στα πλαίσια της βιολογικής παραγωγής των προϊόντων τους.

Επίσης λαμβάνοντας υπόψη των δυσκολιών στην εύρεση βιολογικών ζωοτροφών και την διέξοδο στην αγορά προτείνεται:

- Η προώθηση της δημιουργίας καθετοποιημένων κτηνοτροφικών μονάδων με προσανατολισμό στη βιολογική κτηνοτροφία, οι οποίες να συνδυάζουν την παραγωγή των προϊόντων τους με την παραγωγή ζωοτροφών.

- Κίνητρα για την συνύπαρξη κτηνοτροφικών μονάδων με άλλους κλάδους της βιολογικής γεωργίας, όπως για παράδειγμα βιολογικές χοιροτροφικές μονάδες σε συνδυασμό με βιολογικούς ελαιώνες.

5.4. Παρεμβάσεις αναφορικά με τις ζωοτροφές

- Βελτίωση της διάρθρωσης του τομέα με τον αποκλεισμό από την παραγωγική διαδικασία των μονάδων που δεν μπορούν να εξασφαλίσουν την παραγωγή ποιοτικών σύνθετων ζωοτροφών με εγγύηση για την ασφάλεια του καταναλωτή.
- Βελτίωση των τεχνολογικών δυνατοτήτων των βιώσιμων μονάδων, ώστε να παράγουν σύνθετες ζωοτροφές υψηλής αποτελεσματικότητας για τους διάφορους κλάδους της ζωικής παραγωγής και να είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν οικονομικές εναλλακτικές πρώτες ύλες.
- Ενίσχυση των βασικών υποδομών που συμβάλουν στην καλή λειτουργία των βιομηχανικών μονάδων όπως: λιμάνια, αποθηκευτικοί χώροι, δρόμοι, δίκτυα ενέργειας κλπ.
- Εντατικοποίηση της εφαρμογής των θεσμοθετημένων κανόνων για την παραγωγή και τη διακίνηση των απλών και των σύνθετων ζωοτροφών με τη σύμπραξη κλιμακίων ελέγχου και εργαστηριακών ελέγχων στα διακινούμενα είδη.
- Διερεύνηση των δυνατοτήτων παραγωγής εναλλακτικών ζωοτροφών και ενσωμάτωσής τους στα σιτηρέσια των αγροτικών ζώων.
- Δημιουργία εγκαταστάσεων ξήρανσης των χονδροειδών ζωοτροφών για παραγωγή σανού. Εναλλακτικά, λειτουργία μονάδων αφυδάτωσης (όπου υφίστανται) των ως άνω νωπών χορτονομών (μηδικής ή άλλων ψυχανθών) για την άριστη συντήρηση

του προϊόντος και την παραγωγή ζωοτροφών υψηλής θρεπτικής αξίας οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν και στα σιτηρέσια των μονογαστρικών ζώων (χοίροι και πτηνά).

- Εθνικός σχεδιασμός που θα περιλαμβάνει α) την παροχή κινήτρων και β) την ενημέρωση από τις αρμόδιες υπηρεσίες, για την αξιοποίηση και προώθηση εγχώριων ζωοτροφών αλλά και για την καλλιέργεια ζωοτροφών σε εκτάσεις που προσφέρονται για το σκοπό αυτό και στις οποίες άλλες γεωργικές δραστηριότητες δεν είναι πλέον ανταγωνιστικές (π.χ. καπνός, βαμβάκι).
- Αναβάθμιση, περαιτέρω στελέχωση και βελτίωση του εξοπλισμού των αρμοδίων υπηρεσιών και εργαστηρίων που είναι υπεύθυνα για τον έλεγχο και την κυκλοφορία ζωοτροφών, προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της νομοθεσίας αλλά και των κτηνοτρόφων.
- Υιοθέτηση ενός ευέλικτου σχήματος που θα αποτελείται εξειδικευμένους Γεωπόνους ζωοτέχνες, για κάθε περιφέρεια της χώρας, που θα υπάγονται άμεσα στην αρμόδια Κεντρική Υπηρεσία του Υπ.Α.Α.Τ. και θα έχουν ως κύριο αντικείμενο τον ελεγκτικό μηχανισμό για την παραγωγή και διακίνηση των ζωοτροφών. Παράλληλα θα παρέχουν συμβουλευτικό έργο προς τους κτηνοτρόφους για την οικονομικότερη και διαιτητικά ορθότερη διατροφή των ζώων.
- Ένταξη δράσεων που αφορούν εκσυγχρονισμό και βελτιώσεις μονάδων παρασκευής ζωοτροφών, ανάπτυξη συστημάτων ελέγχου ποιότητας (π.χ. HACCP) στις εν λόγω μονάδες, εφαρμογή πρακτικών φιλικών προς το περιβάλλον (π.χ. φίλτρα καθαρισμού αερίων σε μονάδες αφυδάτωσης μηδικής που χρησιμοποιούν μαζούτ σαν καύσιμη ύλη), σε αναπτυξιακούς νόμους ή θεσμούς εθνικών επιδοτήσεων.
- Σχεδιασμός και προγραμματισμός της παραγωγής εγχώριων βιολογικών ζωοτροφών προκειμένου να διασφαλιστεί ο επαρκής και διαρκής εφοδιασμός της αγοράς.
- Δημιουργία κατάλληλων υποδομών, ώστε να αποφευχθούν ανεπιθύμητα φαινόμενα όπως αυτό της πώλησης βιολογικών ζωοτροφών ως συμβατικών, λόγω έλλειψης των απαραίτητων αποθηκευτικών χώρων και βιολογικών ξηραντηρίων.